

6. Yedinyy selskokhozyaystvennyy nalog na 1926 – 27 g. Spravochnik dlya finrabortnikov i nalogopatelshchikov. Zakonopolozheniya, instruktсии, pravila i praktika ikh primeneniya, tsirkulyary i razyasneniya Narkomfina USSR s kommentariyami / Sostav. B. S. Gofman i I. N. Batshev; pod red. V. A. Zotova. Kh.: Yuridicheskoe izd-vo Narkomyusta USSR, 1926. 394 s.
7. Yedyniy silsko-hospodarskiy podatok 1927 – 1928 roku na Ukraini. Poradnyk dlia finrobitnykiv i platnykiv podatku / Sklaly B. S. Hofman i V. L. Horetskyi; za red. V. O. Zotov. Kh.: Fin vyd-vo NKF SRSR, Ukr. filii, 1927. 320 s.
8. Yefimenko H. H. Status USRR ta yii vzaiemovidnosyny z RSFR: dovyhi 1920 rik. K., 2012.
9. Zotov V. Dodatkovy pilhy z silsko-hospodarskoho podatku malosylym hospodarstvam // Radianske selo. 1927. 20 lystopada.
10. Zotov V. Yedotskiy printsip oblozheniya selskogo khozyaystva // Finansy i narodnoe khozyaystvo. 1927. №16.
11. Zotov V. Z vyplatoiu silskohospodarskoho podatku treba pospishyty // Radianske selo. 1928. 14 sichnia.
12. Zotov V. Pilhy z yedynoho silhosppodatku kolhospam // Radianske selo. 1928. 8 yunia.
13. Zotov V. Pomyly v perevedenni silsko-hospodarskoho podatku tsoho roku // Radianske selo. 1928. 30 serpnia.
14. Zotov V. Silhosppodatok 1930 – 31 r. i zavdannya yoho praktychnoho perevedennia // Na finansovomu fronti. 1930. #1.
15. Zotov V. Sroki vzimaniya selkhoznavaloga v usloviyakh ukrainskoy deystvitelnosti // Finansovyy Byulleten. 1924. №39.
16. Zotov V. Ukrainskaya sistema s.-kh. naloga i ee kritika // Finansy i narodnoe khozyaystvo. 1927. №18.
17. Korokhov L. Sbor selkhoznavaloga i nastroyeniye selyanstva // Finansovyy Byulleten. 1923. №41.
18. Sokolov A. A. Teoriya nalogov. M.: Fin. izd-vo NKF SSSR, 1928. 258 s.
19. Finansovyy Byulleten. Offitsialnyy otdel. 1925. №2.
20. Frolov M. O. Kompartiino-radianska elita v Ukraini: osoblyvosti isnuvannia ta funktsionuvannia v 1923 – 1928 rr. Zaporizhzhia: Premier, 2004. 800 s.
21. Frolov M. O. Kompartiino-radianska elita v USRR (1917 – 1922 rr.): stanovlenniia i funktsionuvannia. Zaporizhzhia: Premier, 2003. 448 s.
22. TsDAVO. F.30. Op.1.
23. TsDAVO. F.30. Op.2.
24. TsDAVO. F.30. Op.3.

Статтю надіслано до редколегії 18.02.2018 р.

УДК 94:331.105.44.+327.3](477) «1920/1939»

Захар Вітенко

Національний педагогічний університет імені Михайла Драгоманова,
аспірант (Україна)

Діяльність профспілок України в кампаніях міжнародної революційної солідарності у 1920-х на початку 1930-х рр. ХХ. ст.

Анотація. На основі наукових праць та джерел у статті комплексно досліджено підтримуваний більшовицьким режимом напрямок зв'язків профспілкового руху України з громадськістю зарубіжжя, який передбачав участь профспілкових організацій УСРР в кампаніях міжнародної революційної солідарності. Це був єдиний напрям зовнішніх відносин, який заохочувався комуністичною партією, адже сприяв поширенню більшовицьких ідей за територією Союзу. В статті показано форми їх проведення, що проходили в основному у вигляді матеріальних та продовольчих зібрань, листуванню та шефстві над в'язнями тюрем.

Ключові слова. Профспілки, солідарність. Інтернаціоналізм, страйк, шефство, листування, суботник, недільник.

Актуальність статті полягає в тому, що ця тема є мало вивченою українськими дослідниками, у контексті модерної методології спроби дослідження зв'язків українських профспілок із зарубіжним робітничим рухом були здійснені ще за радянської доби.

Метою статті є вивчення діяльності профспілкових організацій УСРР, як складової частини радянської тоталітарної системи у період її становлення; дослідження напрямів діяльності профспілок України в кампаніях міжнародної революційної солідарності 1920-ті –1930-ті рр. XX ст.

Профспілки Радянської України проводили велику, різноманітну інтернаціональну роботу. Це і збір коштів на допомогу борцям революції, і організацію мітингів, зібрань, конференцій, інтернаціональних конгресів і вечорів з участю політемігрантів, де обговорювалися всі міжнародні події, а також проведення спільно з іншими громадськими організаціями міжнародних днів солідарності. Завдяки цьому робітничий клас України постійно стежив за всіма важливими подіями в світі, зокрема, за акціями протестів робітничого класу Європейських країн, та намагався оперативно проявити солідарність із учасниками зарубіжних кампаній боротьби робітників із роботодавцями за кращі умови життя [12, с. 309-310].

Проведення інтернаціональних акцій підтримки зарубіжного робітничого руху здійснювалося з однією метою – втілення в життя ідеї світової революції. Таким чином, Радянський Союз за допомогою різноманітних громадських організацій, зокрема і профспілкових, підтримував революційні рухи в зарубіжних країнах. Головною метою було дискредитувати уряди демократичних країн та привести до влади більш лояльні Радянській державі режими. Такі спроби, наприклад, були у Болгарії в 1923 р., під час підтримки болгарського повстання, з метою приходу до влади КПБ, та у Іспанії в 1934 р. під час підтримки новоствореної сепаратистської республіки в Астурії.

Одним із перших актів інтернаціональної солідарності робітничого класу України на чолі із профспілковими та іншими громадськими організаціями була підтримка страйку гірників у Англії.

1 квітня 1921 р. шахтарі Англії розпочали страйк, який продовжувався близько трьох місяців. Першим, хто відгукнувся на події в Англії, була профспілка гірників. Так, у березні 1921 р., Донецька губернська конференція гірників відправила англійським шахтарям лист з метою морально підтримати англійських шахтарів. А 21 травня 1921 р. Президіум ЦК ВСГ (Всеросійський союз гірників) прийняв постанову «Про надання активної підтримки англійським шахтарям і організації Всеросійського суботника гірників». 100 тис. крб. золотом, які було отримано за видобуте вугілля на суботнику, було вирішено перерахувати англійським шахтарям [7, с. 21].

У кінці травня 1921 р. відбувся IV Всеросійський з'їзд профспілок, на якому було розглянуто питання про стан страйкового руху гірників в Англії. З'їзд вирішив надіслати страйкарям із грошового фонду ВЦРПС 200 тис. крб. [8, с. 19-23].

27 травня 1921 р. ЦК КП(б)У направив всім партійним організаціям і комуністичним фракціям, професійним об'єднанням циркулярний лист «О дне помощи английским шахтерам». Згідно циркуляра на місцях створювалися губернські комітети, які мали створити трійки для проведення «Дня допомоги» із представників політвідділів, профспілок, політпросвітних закладів. Організувати повсюди мітинги й лекції, широко роз'яснювати суть і значення боротьби англійських шахтарів, проводити агітацію щодо відрахування коштів із зарплати у фонд допомоги страйкарям.

Так, на підтримку англійським шахтарям, профспілковими організаціями було прийнято рішення «Про проведення всеросійського недільника 12 червня 1921 р.», він був присвячений до дня відкриття конгресу Комінтерну. За ініціативою Катеринославського губкома КП(б)У 18-19 червня 1921 р. був проведений дводенник допомоги англійському шахтареві. Донецькі шахтарі провели серію недільників, видобувши на них більше 500 тис. пудів вугілля, а кошти від його реалізації разом із продовольством були відправлені в Англію. Всього робітники Радянської України в серпні 1921 р. зібрали 213 тисяч фунтів стерлінгів, які були передані компартії Великобританії для страйку гірників [18, арк. 19-20].

Говорячи про проведення весняно-літніх акцій допомоги англійським шахтарям, потрібно звернути увагу на те, що вони проходили тоді, коли в південних регіонах країни панував голод. Комуністична партія, замість того, щоб допомагати власному населенню, навпаки, приймаючи низку постанов, робила все, щоб отримати більше коштів із населення, вилучити продовольство, якого і без того майже не було, чим ще більше загострювала ситуацію в регіоні. Від так, збір коштів в багатьох випадках мав лише номінально добровільний характер, оскільки, відмова від участі в інтернаціональних акціях несла за собою звинувачення в політичній несвідомості та сприянню міжнародному імперіалізму.

Новий етап боротьби англійських гірників розпочався весною 1926 р. після оголошення англійського уряду про зниження заробітної плати. Унаслідок цього 7 квітня 1926 р. у телеграмі Всеукраїнського комітету спілки гірників до ЦК пропонувалося надати моральну та матеріальну допомогу англійським робітникам. Запропоновано терміново звернутися з цими пропозиціями до всіх гірничих організацій СРСР та до міжнародного секретаріату гірників. За подіями, що

відбувалися в Англії, пильно слідкувала радянська преса, яка в своєму пропагандистському руслі доносила інформацію до радянських робітників [2, с. 126-127].

4 травня у Великобританії розпочався страйк гірників, а вже 5 травня в УСРР на підтримку страйкарям виникли демонстрації та мітинги в таких містах, як: Одеса, Житомир, Полтава, Харків, Київ. Президія ВУРПС, обговоривши питання «Про реагування українських профспілок на загострення конфлікту між гірничопромисловцями і гірниками в Англії», створила спеціальну комісію для контролю над коштами, що почали надходити від профспілкових організацій для допомоги страйкарям. У містах країни відбувалися збори робітників, на яких розглядалося питання про матеріальну допомогу гірникам що страйкують найчастіше у формі відрахування денного заробітку. 6 травня комісія допомоги страйку англійських робітників при ВУРПС спеціальною постановою підтримала пропозицію ВЦРПС про відрахування $\frac{1}{4}$ денного заробітку та початок кампанії по всіх центральних профспілках і всіх окрпрофрадах. Траплялися й такі випадки, коли робітники під впливом пропаганди віддавали весь денний заробіток на користь страйкарів, а також додаткові суми із власних заощаджень [16, арк. 60-64].

Також ВЦРПС було вирішено дати вказівку спілкам транспортників та водників і відповідним окрпрофрадам припинити відвантаження вугілля на англійські судна в українських портах. 6 травня моряки й портові робітники, які вантажили судна, що йшли до Англії, оголосили частковий страйк. Протягом 6, 7 та 8 травня було припинено завантаження суден в Одеському, Херсонському та Феодосійському портах, а також на Таганрозькому та інших рейдах. Частковий страйк було оголошено по всьому Чорноморському узбережжю. У Феодосії до радянських робітників та митних службовців приєдналися англійські матроси з пароплава «Тоттенхем». На підтримку страйку виступили також моряки англійських суден, що стояли на рейді в Одеському та інших портах Чорноморського узбережжя [15, арк. 110].

7 травня ВЦРПС перерахував на адресу Генради британських тред-юніонів 2 млн. крб., але отримувати їх вони відмовились. Тому підтримку страйків від цього моменту було вирішено здійснювати через секретаріат англійської федерації гірників на чолі з А. Куком. Уже наприкінці травня 1926 р. робітники України переслали у фонд допомоги англійським гірникам 17 тис. крб. [3, арк. 56].

12 червня 1926 р. англійський уряд надіслав меморандум урядові СРСР, в якому Радянський Союз звинувачували у підриві англійської економіки, а фінансову допомогу гірникам було визнано як серйозну загрозу нинішньому ладу.

7 липня в Берліні відбулася англо – російська конференція гірників, на якій було схвалено рішення скликати Англо-Російський комітет. Зібрання комітету призначалося на 23 серпня 1926 р. в Берліні. У Делегацію від ВЦРПС входив один представник від ВУРПС. Спільного рішення щодо питання страйку англійських робітників нарада не змогла ухвалити. Сторони звинувачували один одного: одні у втручанні у внутрішні справи країни, інші – у бездіяльності. Тому, з цього моменту, комітет прийняв рішення про припинення свого існування [5, с. 60].

До кінця 1926 р. за час страйку в різних країнах і організаціях на користь англійських робітників було зібрано 19,5 млн. крб., з яких 11,5 млн. крб. Радянським Союзом, 2 млн. крб. безпосередньо профспілками УСРР [17, арк. 1- 8].

У міжвоєнний період досить активними були відносини між профспілками України та Болгарії. З української сторони це була участь у союзних кампаніях, матеріальній підтримці, шефстві над болгарськими в'язнями, рухах солідарності з класовою боротьбою робітників і селян Болгарії. Такі зв'язки були одним із видів пропагандистських зовнішніх відносин радянської держави, тому пильно контролювалися державними структурами, які маніпулювали профспілковими організаціями.

На той час радянський уряд хвилювало питання перебування залишків білогвардійських військ на території Болгарії. Так, у Болгарії був розташований весь 1-й корпус білогвардійських військ, військові училища і частини донських козаків. Сербський історик М. Йованович вказує, що протягом 1921 р. в цій країні чисельність солдатів і офіцерів російської армії збільшилася до 17 тис. [1, с. 301]. Тому, керівництво радянської країни не відмовляючись від ідей великої світової революції, всіляко підтримувало виступи робітничого класу та КПБ з метою розповсюдити свій вплив на цю країну.

Велику роль в організації акцій протесту та кампаній на підтримку страйкової боротьби болгарського пролетаріату відігравали профспілки, керовані комуністичною партією. На радянських підприємствах під час страйків болгарських робітників зачитувалися зведення про хід їхньої боротьби, проводилися бесіди, страйкарям надсилалися колективні листи. Також страйкарям надходила матеріальна допомога від українських профспілок. Із 1924 р по 1926 р. ВЦРПС асигнувала болгарським профспілкам 5,5 млн. крб., 1,6 млн. крб. з яких відраховували профспілки України.

Одними із найбільших акцій солідарності, в яких брали участь українські профспілки, було Вересневе повстання 1923 р., розпуск кооперації «Визволення», Лейпцігський процес над

Г. Дмитровим, вибух у «Софіївському соборі» та шефство над ув'язненими членами БКП [11, с. 73].

9 червня 1923 р. у Софії відбувся державний переворот. Армійські частини під керівництвом Військової ліги і «Народної змови» та за згодою царя зайняли всі ключові об'єкти в столиці й скинули уряд Стамболійського. Гаслом перевороту була боротьба «проти диктатури» БЗНС (Болгарський землеробський народний союз), тому більшість партій його підтримало, а БКП (комуністи) зайняла нейтральну позицію.

БКП розглядала режим Цанкова як військово-фашистську диктатуру. БКП з серпня взяла курс на загальне збройне повстання, намітивши його на кінець вересня. Комуністи стали накопичувати запаси зброї. Уряд відповів репресіями, тому 12 вересня було заарештовано 2,5 тис. активістів БКП (керівництво партії уникнуло арешту). У підсумку єдиного і організованого повстання не відбулося. У середині вересня повстали селяни в Південній і Східній Болгарії, але ці хвилювання були скоро придушені урядовими військами. Масштабні виступи пройшли лише в Північно-західній Болгарії з 23 по 30 вересня, проте і вони були придушені (загинуло більше 20 тис. чол., багато повсталих утікали в ліси і гори). БКП була оголошена поза законом [6, с. 60].

Поразка повстання та розправа над його учасниками викликали численні збори робітничого класу України. Їх проводили профспілка харчовиків Запоріжжя, профспілка металістів Харкова. Також на підтримку повстання пройшло чимало мітингів на Херсонщині, Житомирщині, Київщині.

Робітники України відраховували для повсталих частину зарплати, проводили дні шефства, суботники, недільники, зароблені на них кошти йшли у фонд допомоги. Такі відрахування проводили вчителі, металісти, швейники Кам'янець-Подільського, друкарі Миколаєва. Понаднормово на користь революціонерів працювали робітники Харкова, Луганська, Дніпропетровська та інших міст [10, с. 88].

У допомозі болгарським протестантам брали участь селяни профспілки робітземлісу. У Єлисаветградському окрузі було зібрано 200 пудів хліба. 1924 р. селяни полтавського округу відправили у Болгарію 4 тис. пудів хліба. Пізніше засівалися цілі ділянки землі, врожай яких призначався для болгарських протестувальників [13, с. 38-42].

16 квітня 1925 р. група комуністів членів БКП у Софіївському кафедральному соборі підготували теракт, внаслідок чого загинула велика кількість людей. Влада Болгарії оголосила в країні військовий стан, та арештувала всіх причетних до теракту, тільки одиниці зуміли втекти до Радянського Союзу. З 1 по 11 травня відбувся суд над терористами, в результаті якого їм було оголошено смертні вироки.

Радянська преса ці події висвітлювала зі свого пропагандистського погляду, повністю виправдовуючи терористів, та звинувачуючи болгарську владу у політичній розправі над членами БКП. Так, на підтримку арештантів у містах та на підприємствах СРСР, також і України, проходили численні мітинги та демонстрації на підтримку ув'язнених. Також водночас розгорнувся збір коштів у фонд допомоги жертвам фашистського терору.

Болгарський уряд, вбачаючи у діях радянської сторони загрозу для своєї держави, намагався перешкодити одержанню надісланих профспілками грошей. Проте, профспілки України через бюро міжнародного зв'язку при ВУРПС встановлювали контакти між фабрично-заводськими колективами. У містах та на великих підприємствах цю роботу виконувало бюро інтернаціонального зв'язку або інтернаціональні бригади [9, с. 88-89].

Ще одним методом інтернаціональної діяльності профспілок України було проведення пропагандистських заходів, наприклад, відзначалися річниці Вересневого повстання 1923 р. Численні збори і вечори з цього приводу проходили у болгарських національних районах України. Особливо масштабно святкували п'яті роковини Вересневого повстання. Мітинги й вечори з цього приводу були проведені в Одесі, Харкові, Дніпропетровську, Миколаєві, Запоріжжі.

Такі профспілкові видання, як «Труд» та «Гудок», систематично в пропагандистському дусі інформували громадян радянської країни про стан профспілкового та революційного руху у Болгарії. у них широко висвітлювався перебіг страйків, протестів. На підприємствах із газет зачитувалися повідомлення й проводилися бесіди про стан та боротьбу болгарських робітників [14, с. 53-55].

Ще одним із видів солідарності із болгарським робітничим класом був прийом політичних емігрантів. Болгарська політеміграція в СРСР була другою по кількості після польської. Болгарські політемігранти працювали в політичній, суспільній та господарській сферах. Завдяки профспілкам переселенці отримували роботу в першу чергу. Профспілкові організації надавали їм грошову допомогу, житло, речі особистого користування.

Потужним був рух солідарності з болгарськими революціонерами Г. Дмитровим, Б. Поповим, В. Таневим, звинуваченими в підпалі рейхстагу лідером німецьких комуністів Е. Тельманом. Дмитров та його товариші зараховувалися почесними членами бригад, з

нарахуванням їм трудоднів, вартість яких у грошовій формі перетворювалася згодом у фонд допомоги в'язням фашизму [4, арк. 374].

Отже, можемо стверджувати, громадськість Радянської України у міжвоєнні роки проводила міжнародну діяльність в рамках акцій інтернаціональної солідарності. Це був єдиний напрям зовнішніх відносин, який захоплювався комуністичною партією, адже сприяв поширенню більшовицьких ідей за територією Союзу.

Підтримуючи боротьбу зарубіжного пролетаріату та лівоцентристських сил за кращі умови життя та встановлення прокомуністичних урядів у своїх державах, Радянський Союз намагався перетворити цю боротьбу у світову пролетарську революцію. Тому стільки приділялося уваги фінансовій допомозі у справі підтримки революційних сил.

Проведення такої політики вимагало значних коштів. Так, основний тягар по їх збору ліг на простий народ, коли економічний стан трудящих був злиденним. Населення, не оговтавшись від Першої світової війни, окупації більшовиками території України та репресивної політики щодо місцевого населення, яка призвела до голодоморів 1921-1923 та 1932-1933 років, мусило понаднормово працювати та віддавати мало не останні кошти у фонди підтримки зарубіжних страйкових рухів. В умовах тоталітарного режиму всі ці кампанії були організовані по вказівці зверху і мали обов'язковий характер, страх перед більшовицьким терором змушував виконувати всі вказівки влади.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Волков С. В. Трагедия русского офицерства. Москва: Центрполиграф, 2001. 473 с.
2. Гарчев П. І. Литвиненко М.А. Солідарність трудящих України з страйкарями Англії в 1926 р. // Український Історичний Журнал. 1966. №5. С. 125 – 129.
3. ДАКО Ф. Р-709. Оп. 1,2. Спр. 305. 136 арк.
4. Журба М.А. Етнонаціональні та міжнародні аспекти діяльності громадських об'єднань українського села (20-30 рр. ХХ ст.). Київ: Науковий світ, 2002. 455 с.
5. Журба М.А., Свистович С.М. Громадські об'єднання України та зарубіжний світ (20-30-і роки ХХ століття). Київ: «МП Лесяч», 2010. 180 с.
6. Йованович М. Русская эмиграция на Балканах 1920—1940 гг. Москва: Русский путь, 2006. 488 с.
7. Іваненко В.В. Джерела народної дипломатії: Міжнародні зв'язки трудящих України в 20-30 рр. Дніпропетровськ: Вид-во ДДУ, 1992. 159 с.
8. Калинин М.И. Калинин о профсоюзах. Москва: Профиздат, 1958. 396 с.
9. Кравченко В.В. Рух Солідарності Українського народу з революційною боротьбою трудящих Болгарії. // Український Історичний Журнал. 1973. №2. С. 37 – 44.
10. Кравченко В.В. Георгій С. Солідарність трудящих Української РСР з Вересневим повстанням у Болгарії. // Український Історичний Журнал. 1973. №9. С. 86 – 91.
11. Павленко В. Українсько – Болгарські взаємини 1918 – 1939 рр. Київ: , 1996. 419 с.
12. Панкратов А. Международная деятельность советских профсоюзов (1918- 1941). Горьский: Волго – Вятское книгоиздательство, 1972. 480 с.
13. Сотрудничество болгарских и советских профсоюзов. Москва: Знание, 1984. 303 с.
14. Файзієв Ш. Відгуки на Україні на Вересневе антифашистське повстання 1923 р. в Болгарії. // Український Історичний Журнал. 1966. №2. С. 53 – 60.
15. ЦДАВО України. Ф. 2605. Оп. 2. Спр. 10. 129 арк.
16. ЦДАВО України. Ф. 2605. Оп. 2. Спр. 4. 151 арк.
17. ЦДАВО України. Ф. 2605. Оп. 2. Спр. 8. 31 арк.
18. ЦДАГО України Ф. 3. Оп. 1. Спр. 784. 65 арк

Захар Витенко

Национальный педагогический университет имени Михаила Драгоманова,
аспирант (Украина)

Деятельность профсоюзов Украины в кампаниях международной революционной солидарности

Аннотация. На основе научных трудов и источников в статье комплексно исследованы поддерживаемый большевистским режимом направление связей профсоюзного движения Украины с общественностью зарубежья, который предусматривал участие профсоюзных организаций УССР в кампаниях международной революционной солидарности. Это было единственное направление внешних отношений, которое поощрялось коммунистической партией, ведь способствовало распространению большевистских идей по территории Союза.

Ключевые слова. Профсоюзы, солидарность, интернационализм, забастовка, шефство, переписка, субботник, воскресник.

ABSTRACT

Zahar Vitenko

National Pedagogical University named after Mikhail Drahomanov,
postgraduate (Ukraine)

Activity of trade unions of Ukraine in campaigns of international revolutionary solidarity

On the basis of scientific works and sources, the article explores in a comprehensive way the direction of the ties of the trade union movement of Ukraine with the public abroad supported by the Bolshevik regime. It regime predicted participation of trade unions of the Ukrainian SSR in the campaigns of international revolutionary solidarity. It was the only direction of external relations, which was encouraged by the Communist Party, because it contributed to the spread of Bolshevik's ideas across the territory of the Union.

The article describes proletarian solidarity actions with workers from such countries as Germany, Great Britain and Bulgaria. The forms of their conduct are shown, which were held mainly in the form of material and food gatherings, correspondence and patronage over prisoners of prisons.

The Soviet government through trade union organizations financed foreign protest actions aimed at undermining and discriminating governments of foreign countries.

So, the implementation of such a policy required a lot of money. The main burden of their collection relied on a simple people when the economic status population were poor. People did not recover from the First World War, the occupation of the territory of Ukraine by the Bolsheviks and the repressive policies of the local population, which led to the Holodomor of 1921 - 1923 and 1932-1933, had to work overtime and give almost the last money to funds for supporting foreign strike movements.

Under conditions of a totalitarian regime, all these campaigns were organized on the instructions from above and had a character of duty, and fear of the Bolshevik's terror forced to comply with all the instructions of the authorities.

Key words. Trade unions, solidarity. Internationalism, strike, patronage, correspondence, subbotnik, Sunday.

REFERENCES

1. Volkov S. V. Tragediya russkogo ofitserstva. Moskva: Tsentrpoligraf, 2001. 473 s.
2. Gharchev P. I. Lytvynenko M.A. Solidarnistj trudjashhykh Ukrajinij Z strajkarjamy Anghliji v 1926 r. // Ukrajinjskij Istorychnyj Zhurnal. 1966. №5. S. 125 – 129.
3. DAKO F. R-709. Op. 1,2. Spr. 305. 136 ark.
4. Zhurba M.A. Etnonacionaljni ta mizhnarodni aspekty dijajnosti ghromadsjkykh objednanij ukrajinsjkogho sela (20-30 rr. KhKh st.). Kyjiv: Naukovyj svit, 2002. 455 s.
5. Zhurba M.A., Svystovych S.M. Ghromadsjki objednannja Ukrajinij ta zarubizhnyj svit (20-30-i roky KhKh stolittja). Kyjiv: «MP Lesjach», 2010. 180 s.
6. Yovanovich M. Russkaya emigratsiya na Balkanakh 1920—1940 gg. Moskva: Russkij put, 2006. 488 s.
7. Ivanenko V.V. Dzherela narodnoji dyplomatiiji: Mizhnarodni zv'jazky trudjashhykh Ukrajinij v 20-30 rr. Dnipropetrovsjk: Vyd-vo DDU, 1992. 159 s.
8. Kalinin M.I. Kalinin o profsoyuzakh. Moskva: Profizdat, 1958. 396 s.
9. Kravchenko V.V. Rukh Solidarnosti Ukrajinjskogho narodu z revolucijnoju borotjboju trudjashhykh Bolghariiji. // Ukrajinjskij Istorychnyj Zhurnal. 1973. №2. S. 37 – 44.
10. 14. Kravchenko V.V. Gheorghij S. Solidarnistj trudjashhykh Ukrajinjskoji RSR z Veresnevym povstannjam u Bolghariiji. // Ukrajinjskij Istorychnyj Zhurnal. 1973. №9. S. 86 – 91.
11. Pavlenko V. Ukrajinjsko – Bolgharsjki vzajemyny 1918 – 1939 rr. Kyjiv: , 1996. 419 s.
12. Pankratov A. Mezhdunarodnaya deyatelnost sovetskikh profsoyuzov (1918-1941). Gorskij: Volgo – Vyatskoe knigoizdatelstvo, 1972. 480 s
13. Sotrudnichestvo bolgarskikh i sovetskikh profsoyuzov. Moskva: Znanie, 1984. 303 s.
14. Fajzjiev Sh. Vidghuky na Ukrajinij na Veresneve antyfashysjke povstannja 1923 r. v Bolghariiji. // Ukrajinjskij Istorychnyj Zhurnal. 1966. №2. S. 53 – 60.
15. CDAVO Ukrajinij. F. 2605. Op. 2. Spr. 10. 129 ark.
16. CDAVO Ukrajinij. F. 2605. Op. 2. Spr. 4. 151 ark.
17. CDAVO Ukrajinij. F. 2605. Op. 2. Spr. 8. 31 ark.
18. CDAGO Ukrajinij F. 3. Op. 1. Spr. 784. 65 ark.

Статтю подано до редколегії 31.01.2018 р.